

การดูแลผู้ป่วยที่บ้านและโรงเรียน

ศิษณุ พันธุ์เจริญ

โรคเอดส์อาจมีความเกี่ยวเนื่องไปถึงการศึกษาของเด็กที่ติดเชื้อ เด็กเหล่านี้จำนวนหนึ่งจะเจ็บป่วยและเสียชีวิตก่อนถึงวัยเรียน บางคนไม่มีโอกาสได้เข้าโรงเรียนเมื่อถึงวัยเรียนหรือต้องออกจากโรงเรียนกลางคัน เนื่องจากผลกระทบของโรคเอดส์ไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อมและคงมีเด็กอีกจำนวนไม่น้อยที่อยู่ในโรงเรียนโดยผู้ปกครองอาจทราบหรือไม่ทราบว่าเด็กติดเชื้อ ครอบครัวของเด็กที่ติดเชื้อเอชไอวีจำนวนหนึ่งไม่สามารถส่งเสียให้เด็กเรียนได้ เนื่องจากต้องเสียค่าใช้จ่ายในการรักษาการเจ็บป่วยของสมาชิกภายในครอบครัว ปัญหาทางเศรษฐกิจยังเป็นอุปสรรคต่อเด็กติดเชื้อที่กำร้ำในวัยเรียนจากการลดลงของรายได้ครอบครัว ค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น ตลอดจนสูญเสียความมั่นคงทางเศรษฐกิจในเครือข่ายของครอบครัวและชุมชน¹

นอกจากปัญหาความบิ่บคั้นทางเศรษฐกิจแล้ว ความเจ็บป่วยเป็นปัญหาสำคัญที่ทำให้เด็กไม่มีโอกาสได้เข้าโรงเรียนหรือต้องออกจากโรงเรียน การขาดเรียนบ่อยๆอาจเนื่องจากต้องมาพบแพทย์ตามนัดหรือกรณีเจ็บป่วย บางครั้งตรวจต้องรับการรักษาภายในโรงพยาบาล เด็กบางคนมีลักษณะทางคลินิกที่อาจทำให้คนรอบข้างสงสัยว่าติดเชื้อ เช่น ตัวเล็ก น้ำหนักน้อย ต่อม้ำลายพาโรติดิตโต มีผื่นคันตามตัว เป็นต้น² ทำให้ผู้ปกครองไม่อยากให้ไปโรงเรียน เกรงว่าจะเป็นที่รังเกียจของครู เพื่อนฝูงและผู้ปกครองของเพื่อน เด็กที่มีประวัติพ่อแม่เจ็บป่วยและเสียชีวิตก่อนถึงวัยอันควรอาจเป็นเหตุผลให้คิดถึงโรคเอดส์ในครอบครัวของเด็ก บ่อยครั้งที่แพทย์ไม่อยากให้เด็กที่ติดเชื้อเอชไอวีไปโรงเรียนเนื่องจากมีภาวะภูมิคุ้มกันบกพร่อง อาจเกิดการติดเชื้อจากเพื่อนฝูงและมีอาการที่รุนแรงอย่างมากได้

ในประเทศที่พัฒนาแล้ว การดูแลผู้ป่วยเด็กที่ติดเชื้อเอชไอวีเป็นแบบสหวิชาชีพ มีการประสานงานความร่วมมือในสาขาวิชาชีพต่างๆ เพื่อช่วยเหลือเด็ก นักสังคมสงเคราะห์ประจำพื้นที่และครูพยาบาลในโรงเรียนมักให้การดูแลเด็กเป็นอย่างดี ทั้งในแง่สุขภาพ การศึกษา โภชนาการ และการรับประทานยาอย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนให้ความสำคัญและรักษาความลับ (confidentiality) ของผู้ป่วยไว้เป็นอย่างดี

ในประเทศไทยการแบ่งแยกผู้ป่วย (discrimination) การไม่รักษาความลับ การไม่รักษาสิทธิของเด็ก ตลอดจนความรู้สึกอคติของผู้บริหารโรงเรียนและครู ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดปัญหาในการรับผู้ป่วยเด็กที่ติดเชื้อเอชไอวีไว้ในโรงเรียน การขาดความเข้าใจต่อโรคเอดส์ในเด็กอาจเป็นอุปสรรคในการแก้ไขปัญหาภายในโรงเรียน โดยเฉพาะกรณีที่ผู้บริหารโรงเรียนและครูไม่ทราบหลักการที่ถูกต้องและเหมาะสมโดยเฉพาะในกรณีที่มิเจตคติที่ไม่ดีต่อผู้ป่วยโรคนี้ มักเกรงกลัวการติดต่อของ

โรคไปยังตนเองหรือเด็กอื่น ซึ่งมีโอกาสน้อยมากหรือเกือบไม่มีเลย ในทางตรงข้ามผู้บริหารโรงเรียน และครูควรมีความเข้าใจอย่างถ่องแท้ในเรื่องโรคเอดส์ในเด็ก ทำการปลูกฝังเจตคติที่ดีสำหรับเด็ก นักเรียนและผู้ปกครองเพื่อให้ผู้ติดเชื้อสามารถอยู่ร่วมกันในโรงเรียนอย่างมีความสุข ทำการรักษา ความลับของเด็กตลอดจนรักษาสิทธิของเด็กให้ทัดเทียมกับเด็กทุกคนในโรงเรียน กรณีผู้บริหาร โรงเรียนและครูขาดความเข้าใจและไม่มีความพร้อมในการให้ความช่วยเหลือเด็กเหล่านี้ ผู้ปกครอง ของเด็กที่ติดเชื้อไม่ควรเปิดเผยเรื่องนี้ให้ทราบ เพราะอาจเกิดผลร้ายต่อเด็กมากกว่าผลดี ผู้บริหาร โรงเรียนที่มีเด็กติดเชื้อเอชไอวีอยู่บางคนจะพยายามจำกัดกิจกรรมต่างๆของเด็กเหล่านี้ บ้างสนับสนุน ให้เด็กขาดเรียนแม้เพียงเจ็บป่วยเล็กน้อย หรือไม่ให้มีกิจกรรมที่ต้องสัมผัสกับเด็กอื่น เช่น การเล่นออก กำลังกาย การว่ายน้ำ เป็นต้น บางครั้งอาจใช้คำพูดหรือการกระทำที่บีบคั้นให้ผู้ปกครองนำเด็กออก จากโรงเรียนหรือย้ายไปเรียนยังโรงเรียนอื่น

แพทย์ควรมีบทบาทในเรื่องการศึกษาของเด็กที่ติดเชื้อเอชไอวี คงปฏิเสธหรือหลีกเลี่ยงไม่ได้ ที่จะให้เด็กเหล่านี้ไปโรงเรียน เนื่องจากการเรียนหนังสือเป็นหน้าที่สำคัญของเด็ก การมีบุคลากร ผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาชีพที่เกี่ยวข้องจะช่วยส่งเสริมไม่ให้เราละเลยประเด็นทางการศึกษาควรมี ช่องทางในการติดต่อประสานกับหน่วยงานที่อาจให้ความช่วยเหลือกรณีเด็กที่ติดเชื้อประสบปัญหา การเรียนหรือปัญหาอื่นภายในโรงเรียน

ในอนาคตปัญหาเด็กที่ติดเชื้อเอชไอวีในโรงเรียนอาจทวีความรุนแรงขึ้น เด็กเหล่านี้มีแนวโน้ม ที่จะมีความสุขที่แข็งแรงขึ้น มีชีวิตที่ยืนยาวขึ้น และจะกระจัดกระจายอยู่ตามโรงเรียนต่างๆทั่วประเทศ โรงเรียนต้องปรับบทบาทใหม่ในระบบการศึกษาให้สอดคล้องกับความมุ่งหวังของสังคมโดยเฉพาะใน กลุ่มเด็กพิเศษที่ถือว่าด้อยโอกาสกว่าเด็กอื่นๆ การบริการด้านการศึกษาควรเป็นไปด้วยความยืดหยุ่น และลงไปถึงระดับครอบครัวในรูปแบบการศึกษาเชิงรุก สนับสนุนการศึกษาที่บ้านและโครงการเยี่ยม บ้านสำหรับเด็กกลุ่มพิเศษ ควรมีส่วนร่วมในการให้การศึกษาหาความรู้เรื่องโรคเอดส์ภายในโรงเรียน และชุมชนในพื้นที่ใกล้เคียง รวมทั้งปลูกฝังให้เกิดเจตคติที่ดีในการอยู่ร่วมกับผู้ติดเชื้อได้อย่างมี ความสุข บุคลากรของโรงเรียนควรได้รับการคัดเลือกอย่างเหมาะสม ควรผ่านการฝึกอบรมเรื่องโรค เอดส์ในเด็ก มีขีดความสามารถในการให้คำปรึกษาเบื้องต้นสำหรับเด็กที่ได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์ การจ่ายค่ายาในเรื่องโรคเอดส์ควรได้รับการสนับสนุนและควรมีเนื้อหาที่ครอบคลุมเรื่องโรคเอดส์ ในเด็กด้วย ในอนาคตไม่ควรมียุคที่ติดเชื้อเอชไอวี ที่ถูกปฏิเสธการเข้าศึกษาเพราะการรังเกียจทาง สังคม ผู้ใหญ่ต้องตระหนักและสำนึกเสมอว่า เด็กทุกคนคืออนาคตของชาติ การตอบสนองของรัฐต่อ ปัญหาเด็กทุกปัญหาจักเป็นข้อบ่งชี้ถึงคุณค่าของประเทศและคุณภาพของคนไทยในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

1. เด็กที่ติดเชื้อเอดส์และผลกระทบที่ได้รับจากเชื้อเอดส์. ใน: Brown T, วีรสิทธิ์ สิทธิไตรย์, บรรณาธิการ. ผลกระทบของโรคเอดส์ในเด็กในประเทศไทย ฉบับย่อ. กรุงเทพมหานคร: สถานทูตสหราชอาณาจักรแห่งประเทศไทย, 2539:33-44.